

1372

1271

1580

رسالة جدوار...
استقصية العبد المذنب...
ابن محمد أمين...
ابن الحاج محمد أمين...
غفر الله له ولوالديه...

Selimaniye U. Kütüphanesi	
Katip	H. Hüsnü
Yeni Sayfa	
Eski Sayfa	1372

بسم الله الرحمن الرحيم
 جد و ار محمد حکیم سعدیل و پادشاه شکر جناب شفا بخش
 مقابلہ سموم تموم قلب کلیل ایدوب تریاق صلوة
 و سلام سید الانام صلی الله علیه و آله الکرام ایلہ
 ازالہ انواع الالبه نضکر صیادہ اصول قواعد حکمیہ
 و غنائین جنائش فوائد طبییہ حضراتہ نہان و نہفتہ
 و پوشیدہ و ناگفتہ دکلدر کہ عفا قیر مندیہ داک جد و ار
 دینک شہرت شعار اولان دوا قدیم از مانند الی
 بومنا ہذا غایت اعتبار و نہایت استہارہ در لکن
 دوا مزبور دیار یزد کہ بہرست امر کبی اعز و اندر اول
 افعالی و استغالی منسے و میوت عناک نشیا ایلہ سنجہ
 اولمستد الحاکم ہنہ فقر قلیل البصائر و عدیم الاستطاعہ
 بود و انک منافع عجیبہ سین تزکیر و تحقیق و خواص غریبہ

بحر و توفیق الملک الحق کتب اطباء مراجعت
 و بور سالہ انیقہ تک تمیقہ مبادرت ایدوب
 جناب عمدة الوزراء العظام زینة الوکلاء الفخام
 المنور المعالی و الماثر و حاوی انواع المکارم و المنافع
 ناظم منازم الدولہ و الاقبال مستدار کان السعادات و الا
 کتخای وزیر اعظم دستور برکی الشیم محمد پاشا
 بسراۃ ما یرید و ما یشاء حضرت یک حسنہ صانع
 جبار اصحاب عز و جاه اولان استانہ لیک مناط
 امور عظام و مدار مصالح انا مد رجوب علوانہ
 بیت لایق نبود قطر بغا ابرہا خار و خس صحرانک
 اما چکنم رسم موران شد پای ملج پیش سلیمان ابرہا
 فحوا کسجہ مثال کحفہ مورانہ خدمت ناجیر فقیرانہ
 قلتم شد و من الله التوفیق و بیدم از مہ تحقیق
 مقدمہ فی ماہیہ الجودار معلوم اولہ کہ اطباء لاطین
 جد و ار کر کہ کبی بلوب تحقیق و تجربہ اتمد کلر شد
 ناشہ کتب از تجریدہ بود و تفصیل اوزر کہ تحریر شد
 اما کتب مزبورہ انطور لفظی کہ تحریر اول نور ترکیبہ

X

انطور و عربی و اندک سودا و دیگر کرب کوکب اسمید
لکن لفظ انطور مابین افرخ و جد و ارمعنا سندی
منقول و شایع او لغله بعضی لفظ مزبور را مراد جد
X ظن ایدوب بندک انطور است برکم انطور نه مشایید
و کلمه دلوکت عظیم و کلام طویل و لا طائل
حتی ابراد امشدر الحاصل کتب افرخ و جد و ارجو
بحر اولان کلمات لا فائز نور ساله و تحریر لغوه
معقول کوریموب کتب قدامه مراحت و قوام
حقق و کرب بر سر بحر اول امشدر کلمه حکما بلند
و عجم قوی او زر جد و ار که فارسی زرد و ار و زرد
و حلا امانت عند نه ماه قردین اطلاق اولوز
بعضی کتب زریاق البیش و بوحا و مش بوحا اسم
و می بحر اول امشدر بر کوکب که ترکیب طویل و عجل
سود و دیگر کرب که مشایید کرب زرد طویل و قدن
آغ و صلب و ایکی نوع اولوب برینه منسوب و
خطائی در خطائی اولان اکثر با منفش اللون
اولوب کبیر اولوز و هند اولان اکثر با

ماندر بین الهند و الخطا و اصل نام جبل عظیم اولوز
جبل مزبور کرب طرفه ملک هند و طرف آخر
ملکت خطا و خدا و نور کذلک جد و ار در صیف
اولوز یعنی بیاض و سیاه و منفش و اصفر اللون اولوز
بیاض و سیاه اولان مندر و منفش و اصفر اولان
خطاییدر بود نصکر معلوم اول که اکثر با جد و ار که
حشیش است بیش شمشیه اولان دار و نک جوارینه
بتر حشیش و شکوفه و عرق بر بر این مشایید
مثلا جد و ار که حشیش کسره مجرد بر ساق اولوز
بعضی مواضع مندر و در قلم جمع اولوز و قلم
بر طرفه براق و طرفه آخر بیاضه مایل اولوز
و طعن مندر و ار در لکن اکال و لراع و کله
و نهایت ساق مندر و مجتمع شکوفه است اولوز
و حشیش دن ایکی کوکب و روح ایدر بر سر طر
و صلب و بر سر عتیق و سترج اولوز و حشیش
طره و صلب اولان افضل وزن و املس اولوب
عتیق و سترج اولان حقیف و بود و سترج اولوز

پیش دمی بعینه اوصاف مزبور اید متعصداً لکن شکو
 و رقلند نوع ماصفوته میلان دارد و در رقلند
 طعنند اکالیبت و لذائذ و اردنت که
 جدوارک طعنند مرارت و قبض و لوب بیشک طعنند
 اکالیبت و لذائذ اولدینی که **فصل** بی
 تر یاقیه الجرد و معلوم اولد که لسان عربین پیش
 و مندرجه هبل و هلاهل و نیمکله مستور اولان
 کوک که جدوارقربن نابت اولمیبوب موضع آخره
 نابت اولد یعنی صورت معادن و نباتات و حیوانات
 اکامعادل و محامل برستم قاتل و زهر هلاهل و قود
 مثلاً پیشدن نصف دنگ استعمال آیدن کیم هلاک اولد
 حاجی یا شامرحوم دیر که نصف دریمین استعمال این
 کسه در عقب هلاک اولوب سر بیا جسد
 متفح او لورنت که البیس اشروع الاشیا و قتل
 و بکشد حه دیر که تر یاق اکبر اولد دمی همیشه مقابله
 و علاج ممکن دکلدر امدت جدوارک یا دزهر بینی
 نه رتبه در ملاحظه اولسونکه بونک که زهره بل

و مقاوم اولور حتی حدوارقربن نابت اولان
 پیشدن سمیت زائل اولوب اول دیارک ایالیسه
 اول پیشه زنجیل که اکل و استعمال ایدر و آنون
 برکس به ضرر اصابتی مسجوع اولمستدر **تجرب**
 منقولدر که ولایت ملتانده برکس یارم مثقال
 پیش اکل الیمیبوب در عقب طود اقله کشتوب
 و کوزله و دوتوب یخود اولمش نه الحال اکا
 یارم مثقال حدوار صلابه اوزرینده ازوب
 برکاسه سود ایدل اجور مشل بر ناستت مرورنده
 فی ایدل آنون کریمه الراجحه و متخالفه لکوماد و افرا
 خروج الیمیش حه راجحه کریمه کسند مجلسه اولند
 دماغربین حلل کلوب مصروع کی اولمشدر
 بعد اول کیم سینه یخود اولمش تکرار یارم مثقال
 جدوار ازوب شراب انگور ایدل و پر مشل سینه
 فی ایدوب خواب غلبه الیمیش و خواب حالند
 آنون عرق کثیر کینا ایدوب خوابنا ایدر
 اولد قد طعام استیوب باذن حاله خلاص الیمیش

کذک جدوار افاعی و جیات و عقارب امثالی
 حشرات سمیه تک لذع و لسعند حاصل اولایک الام
 و مضرن دفع انگرم عدم النظر درنت که منقولدر
 ممالک خار و ابریزم که اول مملکتک افغسیه زمخند
 خلاص منصوره کل ایکن برکستنه بیان صومش کا
 یارم متقال جدوارب ازوب شراب و بر شل باذا
 اند تعالی خلاص افلمش کذک عقارب قتاله
 لسع الیمش کس لرضف درمی و بر بلوب خلاص
 اولدنی منقولدر نامق الحروف فقیر بخاردن بر
 نقل اورد که بصر شهریزم بر مقدار جدوار انگش ادم
 بصر دن دیار آخر رحلت قصد ایدوب کاربان ال
 کبد ایکن بر قوناقم بنی عقرب صوفد اول
 عقرب اگر چه قتال دکلر لکن کحل اولنیه حق مرتبه
 بکر به درت ساعت و صی وارد در کاربان فالحن
 زمان اولمخل زیاد مضطر اولدم عالم آیانیه منجر
 اولور در ایکن برکسه اگر جدوار بولنسه سکی زیاد منقیده
 دیوب فی الحال جدوار مزبور دن چهاروب برنگ

مقدار

مقدار بنی اسفحال و بر مقدار بنی عقرب صوفدنی بر
 طلا ایدم در عقرب و صی ساکن اولوب بعد کاربان
 اکند شدت بولوب هر کمی عقرب صوفدنی
 بنون جدوار اولوب انکه و جندن کسرها خلاص اولور
 ایدر محصل کلام جدوار جمیع سمویه دفع انگرم عطیه
 الیه و مویب رانیه درنت که ابن بطار هو ترایق
 السموم با کسرا حتی البیت و الافاعی و یکسره کذک
 شارح کلیات قانون اصیل الدین و یکسره که
 ترایق فاروقک جمیع منافعن بود و او مفود یعبر
 جامع در اکدب ایام و باد استعالت مد اومت اولنیه
 قلبه فوت و بر ب دفع عقونف المکل هو او با
 مضرنی دفع ایدر بلکه بو خصوص ترایق فاروقه
 انقدر زیر اجود رده ترایق توجود و ترایق در کسره
 حرارت یوقدر کذک مطعون اولک کسره و ارس که
 ایدر عملایه اوزریند ازوب طاعون اوزرین
 طلا و بر مقدار بنی شرب الیه باذن حکم الشافعی
 طاعون خلاص اولور و یکسره کذک حیات ایدر

و سیمینک جمله نافع در جمیع ریحی دمی دفع ایدر بعد
تقیه البزایوب کون علی التوالی کون نصف درهم جود
جلا بایله و بهر لادویه مجربه ذاکون اوزر منقول
فصل بی منافع الجود و اری فی العلل الباطنه جود و
الکلی درجه و حار و یا بسدر صلب تقویم اوصحی درجه
حار و یا بسدر و یکس مقدار استغالی بر دنگ یا حود
نصف درهم صلابه اوزر نیم از یلوب بر مقدار
سهراب یا حود و یا فارت یا حود جلا بایله امثالی مزاج علیه
و علت مناسب با لغات اید و بهر لادویه معده و فو
علت ستر اید و ج کالی و صفا کلی و متانه و سخلت بر الجود
و بهر لادویه کلمات قانون اخیل الدین و بر که معده
علل بلغمه و ابر علت عارض او کمش اید کونا کون
معالجه ایدرم مفید او کدر عاقبت بر قاج عدد جود
صلابه ایدرم جلا بایله استغالی مداومت الموم
علت مزبور منفعه اولوب **کذلک** بر یکس جمله نافع
سده و ارا اید مستحکم اولوب استسقایه مودی اومعه
قریب و لون بشره منفعه اولوب اصف اللون و کسوف

او کمش اید بر قاج کون سکنجبین اید جود و استغالی
مداومت ایدرم سده و زائل اولوب بشره
لون صلابه عودت اید کمش احتیارات برین
صاحبی در که بر که به سود الفیه عارض اولوب مستسقی
او کمش قریب او کمش اید بر قاج کون صلابه او کمش
جود و اذن کا استغالی ایدرم باذن خدا خلاص او کمش
کذلک جود و ارمو حات قویه ذاک و مقویات عظیمه
لذا ضعف قلب و هفانه اذویه لا نظره و نذر کون
نصف درهمی جلا بایله یا حود ستر اید و بهر ل
کذلک تقویت با بهر جود و ارک اثر عظیمی و اید
یا رم دنگ یا حود بر دنگ جود و اری ستر اید استغالی
اید **کذلک** عسر الولاده جود و اری لا نظیر اولاد
دوالد نذر بر مقدار نی صلابه فاز اید استغالی
اید و ب بر مقدار نی ریا چه بوکث المومول اید ل
در حال وضع حمل دفع اولور **کذلک** صرخ صیبا
ام الصبیان تغییر اولور جود و اری بر قیراط یا حود
الکی قیراط لبن مرصه الم و بر که زائل و منفع اولور

بر کون و اود و در که
جود و اری اخیال و تقویه
معاد اولوب ستر
قریب معادله
ام اهر مارده
لضع عظیم و اید
تولیع و ج تفکر
عرو الس قاکر
اید فصل خصای
تفتیت و بر قان
دفع و سدر
تفتیت اید
و بر لادویه اولور
کود لضع الموم

مکرر تجربه اولشمس در **حکما و هند** جد و از ضعیف و کج
 بالخاصه شمس اورد و منقول در **فصل** فی منافع
 الجود و فی العلل الظاهر معلوم اوله که جد و اگر که
 ایله یا خود یا الفواح ایله صلابه اوزرینم محکم از یو
 اوزام بلغم و صفراوی و دموی و سوداوی و دن
 هر متفقه طلا اولشمس اثر عظیم ظاهر اوزا اگر اوزام
 مزبور یک است و اسنم طلا اولشمس ماده سنی روح
 اگر وقت استاده طلا اولشمس تحلیل ایدر اگر ماده
 انضاجه محتاج است به نضج و بر کدنگ اوزام مغایر
 و جبارک تغیر اولتا اوزام که اگر که الماسخ و طلا و
 تحلیل ایدر بمتفقه و متفقه اوزام منع ایدر حقه
 دمی طلا عظیم الفایده در **کدنگ** وجه انسانی تسکین
 عدس مقدار سنی آغزبان و لیشک اوزرینم بر مقدار
 طوئه را خود که اگر که الماس صلابه اولشمس جد و ایدر
 مزبور است طلا ایدر **کدنگ** کوز اغلیس دمی
 جد و ایدر طلا صلابه ایدر بعلت بلغمی ایدر کوز
 نقطه ایدر اگر عکس صفراوی است کوز قیاحی اوزر

طلا ایدر وضع تسکین و بکسب کیدر صفراوی
 اوله کوز اغلیس ایدر بلغمی اولان کوز اغلیس و دن
 اولدر که بلغم اولانم و جمع صداد اویکوب و با کج
 اولور و التهابی اوزر اما صفراوی اولانم و جمع
 و ملتهب اولوب دموی کثیره سیلان ایدر شارح و
 اصیل الدین دیر که بر یک یک مثانه کسب و افع
 فرجه دن ناست درت کون بولی محبت و محبت ایدر
 صلابه اولشمس جد و ایدر مقدار مثانه کسب طلا و
 مقدار اهلیدن داخل مثانه به نقطه اولشمس
 در حال ادرار کلوب بول ایدر و فی حوجه
 آغاز ایدر و باذن خدا علت مزبور دن صلابه
 اولدر اگر بواکسیر مستلا اولانم که جد و اگر
 موضع بواکسیر طلا ایدر وضع تسکین ایدر
 و رمنی تحلیل ایدر **حکما و هند** بهی ایدر بلغم
 بر من ایدر جد و ایدر طلا ایدر ایدر و منقول
حکما معلوم اوله که جد و اگر که ایدر طلا اولان
 نوخیز بونوع دمی منقشی اولان صنفه صفراوی

اللون اولاً صنفند اولی مختار در کنگ نقیل الوزا
 والمس اولاً حقیف الوزن و بور و شق اولانند
 فعل و تأثیره اقوی اولد یغی مقدمه ده ذکر اولنا
 کلامدن ظاهر و آشکار در صاحب منہاج و غری
 مؤلفین جدوارک تر یافتند بلی اوج منہاج زینہ
 دیکمشل افرخ اطباء زینہ جدوارک هر صوره
 بر لیدر ظن و زعم ایلد کرسند ناسه جدوار الحاق
 اولنه جن بعضی ریکیل زینہ الحاق ایلد کلمشل
 و معلوم اوله که جدوارک منافع مزبور دن عدا
 منافع کثیره منقولدر متی حکما مندر علی ظاهر و باطنه
 یوزکره منفعه واردر دیکمشل لکن بور ساله ده
 کثیرا حربه اولمشدر دیو منقول اولنا
 منافع بحر اولمشدر و اقله علم
 بحقیقه الحال کمت
 الرساله

Süleymaniye U. Kütüphanesi	
Kismi	H. Hüsnü
Yeni Kayıt No	
Kayıt No	1372